

□ **Qanlı Yanvar gecəsinin qurbanlarından biri – Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının aspirantı olmuş Yusif Sadiqov haqqında söz açmaq istəyirik. Müsahibimiz şəhidin bacısı, filologiya üzrə elmlər doktoru, professor Səyalı Sadiqovadır.**

– **Səyalı xanım, qardaş itkisi ağır dərddir, təsəlli yalnız bu ola bilər ki, Yusif canını xalqımızın ən say-seçmə övladları ilə bir sırada, Vətən yolunda qurban verib. Qardaşınız xatirinizdə necə qalıb?**

– Yusif Sadiqov 1964-cü ildə

insanlarda ümid yaratdı. Heç kim Alma-Ata (indiki Almatı) və Tbilisi hadisələrində güc işlədildiyinə görə beynəlxalq aləm tərəfindən ittiham olunan sovet rəhbərliyinin silaha əl atacağına gözləməirdi.

Yusif də bir vətəndaş, ziyalı

Başını itirmiş adamlar evdən çıxıb bir daha geri dönməyənlerini axtarırdılar, özü də dirilər arasında yox, ölümlər içərisində. Dəhşətə bax, əzizlərinin meyitini tapanlar şükür edirdilər. Çünki artıq məlum olmuşdu ki, qaniçən vəhşilər öz cinayətlərinin izini itirmək üçün yaralıların və şəhidlərin bir hissəsini yük maşınları ilə aradan çıxara bilmişdilər.

Yusifin arzularını həyata keçirməyə qoymayan qatillər Bakını qana boyadı. Yanvar böhranı nəticə

**Bu bədensiz qollara,
Bu uçunan yollara,
Bu yiyəsiz qollara
Ağla, qərənfil, ağla!**

Əslində, şəhid olanların hamısı hamının əzizi idi o an. Bu gün də belədir, həmişə də belə olacaq. Çünki onlar Vətənin azadlığı, millətin istiqlalı uğrunda canlarını qurban vermiş, şəhidlik məqamına yüksəlmişdilər.

– **20 Yanvar qırğınından otuz ilə yaxın vaxt keçir. Bu zaman məsafədən baxanda həmin faciəli hadisələri necə qiymətləndirirsiniz?**

– Yanvar faciəsi xalqımızın milli şüuruna kədərli, eyni zamanda, XX əsr Azərbaycan tarixinin dönüş əhəmiyyətli hadisəsi kimi daxil olmuşdur. Bu mərhələni keçən insanlar hiss etdilər ki, keçmiş həyata və münasibətlərə qayıtmaq artıq mümkün deyildir. Müstəqilliyə doğru hərəkət son, həlledici mərhələyə yaxınlaşmaqda idi və artıq həmin 90-cı ildə Azərbaycanda 1918 – 1920-ci illərdə müsəlman Şərqi ilk demokratik respublikanın ideyaları, rəmzləri, demokratik ənənələri yenidən canlandırılmağa başlanmışdı.

Yanvar dərsləri öyrədir ki, ən əsası insan həyatıdır, insan şəxsiyyətidir. Bunlar hər hansı siyasətdən, hər hansı ideyadan üstündür. Başlıcası, Vətənin ali maraqlarıdır, onun təhlükəsizliyi, azadlığı və bütövlüyüdür. Doğma xalqın keçmiş, bugünü, gələcəyi, onun birliyi üçün məsuliyyət daşımaqdır.

Tarix ən böyük müəllimdir. "Qara Yanvar" bizə təkəcə ağrı-acı gətirmədi, həm də dərs də verdi. Əgər hadisələrin əvvəlində Moskvanın ədalətinə bəzi illüziyalar, xəyallar, "buraxılmış nöqsanların düzələcəyinə" ümidləri hələ qalırdısa, 20 Yanvarda bu xəyal və

Ad günündə şəhid oldu

Göyçə gölünün sahilində yerləşən Cil kəndində dünyaya göz açmışdı. Bu cah-cəlallı obalar, oymaqlar onun ilhamına, istedadına qol-qanad vermişdi. Bu yurdun ab-havası Yusifi şair qəlbi, təbiət vurğunu kimi böyütmüşdü. Zahirən sakit, daxilən qaynar, coşqun təbiətli bir oğlan idi. Gözəl şeirlər yazırdı. Ədəbiyyat həvəskarları arasında istedadlı şair kimi tanınmağa başlamışdı. Ancaq güclü məntiqi, iti yaddaşı onu daha çox riyaziyyat elminə bağlamışdı. Məktəbdə oxuyarkən dəfələrlə olimpiadalarda iştirak edib qalib gəlmişdi. Orta məktəbi 1981-ci ildə qızıl medalla bitirib Bakı Dövlət Universitetinin mexanika-riyaziyyat fakültəsinə daxil olmuşdu. Oxuduğu illərdə Moskvada, Vilnüsə keçirilən riyaziyyat olimpiadalarında diplom-

Yusif bacısı Səyalı ilə birlikdə

Yusif zabitlik kursunda

etibarilə respublika hakimiyyət orqanlarının iradəsizliyi və xalqdan ayrılışının, müxalifətin fəal hissəsinin avantürizmi, bütün siyasi dayaq-larını itirmiş mərkəzi hakimiyyətin sərbətsizliyi nəticəsində baş verdi.

– **Səyalı xanım, 20 Yanvarda baş verən bütün xalqın faciəsi idi. Keçirdiyimiz qürur hissəni baxmayaraq, həmin tarixi bu gün də Ümumxalq Hüzn Günü kimi qeyd edirik. Sizin üçün isə bu, həm də bir ailə faciəsi idi...**

– Bizim ailənin faciəsi, əslində, iki il əvvəldən başlamışdı. Öz halal ata-baba yurdundan, isti od-ocağından zorla ayrılmış, köçkünə, qaçqına, didərginə çevrilmiş bir ailə qərbi bir mənşəli məskunlaşmışdı. Anam əlini göyə qaldırıb şükür edirdi ki, oğlunun meyiti tapılmayıb. Meyiti tapılmayıbsa, deməli sağdır. Sağdırsa, deməli gələcək. Olanların çoxundan anam xəbərsizdi...

Səhəri gün şəhid qanından

Yusif atası, anası və bacısı ilə birlikdə

lara layiq görülmüşdü. Universiteti fərqlənə diplomu ilə bitirib Elmlər Akademiyası Mexanika-Riyaziyyat İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuşdu. Minimumların hamısından "əla" qiymətlər almışdı, işini başa çatdırmış, aspirantların konfransında, institut seminarlarında uğurlar qazanmışdı. İnstitutun əməkdaşları Yusifin şəxsində gələcəyin görkəmli alimini görürdülər. O, hələ gənc yaşlarından əsl Azərbaycan ziyalısına xas olan dünyagörüşü, insani keyfiyyətləri, səmimiyyəti ilə hörmət qazanmışdı.

Nişanlı idi. Toyuna hazırlaşırıq. Yanvarın 20-də ad günü idi, 26 yaş tamam olacaqdı...

– **Qardaşınızı əlinizdən almış o gecə, o gün yaddaşımda hansı izlər qoyub?**

– 1990-cı ilin ilk ayı yaman qanlı-qadalı gəldi. Hamının səbr kasası dolmuş, dözümlü tükənmişdi. Yurd-yuva qeyrəti, el-oba isməti milləti "ölüm, ya olum" məqamına gətirmişdi. Yanvarın əvvəllərindən davam edən mitinq və nümayişlər, respublika rəhbərliyinin vəziyyətə nəzarət edə bilməməsi, mərkəzin təcridatçı əməlləri 20 Yanvar faciəsi üçün zəmin hazırladı. Sov.İKP MK katibi B.Girenko fəvqəladə vəziyyət elan edilməyəcəyi, qoşunların şəhərə girməyəcəyini bəyan etdi və bununla da əhali aldandı. Bu rəsmi bəyanat

kimi düşünür, yollar axtarırdı. Vətən uğrunda mübarizə onun başlıca əməlinə çevrilmişdi. 1988-ci ildən beri xalqımızın başına gətirilənlər Yusifi rahat buraxmırdı. Üzündəki daimi təbəssüm gözlərimiz önündə yavaş-yavaş sönməyə, yox olmağa başlamışdı.

Yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə dəhşətli qırğın törədildi. Qan su yerinə axdı. Neçə ocağın şamı söndü, neçə ana övlad, neçə bacı qardaş, neçə körpə ata itirdi o müdhiş gecədə. O gecə yerin-göyün üzünə qara kələğayı salmışdılar elə bil. Hər yan, hər tərəf adamda vahimə oyadırdı. Çox narahat idi, elə bil, havası çatmırdı Yusifin. Ateş səsləri eşidiləndə evdə dözə bilmədi, küçəyə çıxdı...

...Şaxtalı, sazaqlı, hüznü bir səhər açıldı o gecədən sonra. Qan içində boğulan Bakı ən faciəli anlarını yaşayırdı. Ah-nalə, feryad göylərə bülənd olmuşdu. Bu dəhşətli qırğının şahidi olmuş insanlar ağillərini itirmək dərəcəsinə çatmışdılar. Təsəlli söz də qalmamışdı.

Hamı ağlayırdı, özü də hönkür-hönkür, feryad qopara-qopara. Lakin şahidlərin selə dönmüş göz yaşları tökülən bu günahsız qanlardan qat-qat artıq olsa da, onu yuyub təmizləməyə qadir deyildi. Göz yaşları ilə suvarılan şəhid qanından qırmızı qərənfillər bitmişdi küçələrdə, meydanlarda.

laləzara dönmüş küçə və meydanlarda, xəstəxanalarda, meyitxanalarda qanına qəltan olmuş igidlərin cəsədini gördükcə yüz dəfə ölüb-dirilən, müdhiş gecənin ağır yükü altında qəddi bükülmüş, heydən düşmüş, donuq baxışlarından iztirab tökülən, sifətləri meyit rəngi almış insanlar arasında bir ata da Yusifini axtarırdı. Tapdı da. Ancaq bu tapıntı ölümdən də bəter oldu... Yusifin ancaq qolu tapıldı. Tanığın tırtılları altında kəsilmiş sağ qolu. Məmməd Aslanın həmin günlərdə dillər əzbəri olan "Ağla, qərənfil, ağla"şerinin bir bəndi məhz Yusifin taleyinə həsr olunmuşdu.

ümidlər birdəfəlik puç oldu. Mərkəzin əməlisalehliyinə inam ruhunda tərbiyə almış biz "sovet vətəndaşları" bunu dərk etmək çətin və acı idi.

Bu gün soyuq ruzigar Şəhidlər xiyabanında sükuta qərq olmuş şəhid məzarlarının üstündəki ağacların çılpaq budaqlarını xəfif-xəfif yelləyir. Şəhidlər öz canlarını ona görə fəda etdilər ki, bari, biz tarixin kədərli dərslərindən nəticə çıxaraq.

**Qələmə aldı:
Ülviyyə VAHİDQIZI
"Xalq qəzeti"**